

ОСОБЛИВОСТІ СПРЯМОВАНOSTI ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

PECULIARITIES OF THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL SECURITY ENTITIES IN UKRAINE

Денісенко В.А., здобувач кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Статтю присвячено дослідженню особливостей спрямованості діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки в Україні. Наголошено, що система суб'єктів забезпечення національної безпеки України в першу чергу вирізняється розгалуженістю, позаяк до її складу за кількісним показником включено суб'єктів, підпорядкованих різним підсистемам публічної влади.

З'ясовано, що визначальними характеристиками системи суб'єктів забезпечення національної безпеки України є те, що: 1) це єдина системно організована сукупність спеціально уповноважених суб'єктів, не структурована за ієрархічною ознакою, але яка має функціонувати злагоджено, узгоджено, цілеспрямовано, не допускаючи при цьому дублювання наявних у них функцій та повноважень; 2) діяльність зазначених суб'єктів провадиться безпосередньо від імені держави, а її метою є забезпечення одночасно як публічного інтересу (держави та загалом суспільства), так і приватного інтересу (окремо взятого громадянина); 3) реалізуючи свою функціональну мету, вказані суб'єкти здійснюють свою діяльність лише в установлених законом межах та відповідно до його положень; 4) така діяльність поширюється на всю територію України; 5) суб'єкти забезпечення національної безпеки України діють шляхом використання відповідного інструментарію та з опорою на методи правового регулювання, зокрема, узгодження, переконання, заохочення, примус тощо.

Встановлено, що суб'єктний склад системи забезпечення національної безпеки України, якого було закріплено положеннями Закону України «Про основи національної безпеки» (втратив чинність) [9], та сучасний суб'єктний склад системи забезпечення національної безпеки, якого встановлено положеннями Закону України «Про національну безпеку України» [8], суттєво відрізняється.

Охарактеризовано місце та роль окремих суб'єктів у системі забезпечення національної безпеки України в умовах цифрової трансформації.

Ключові слова: забезпечення національної безпеки, інформатизація суспільства, інформаційне суспільство, інформаційно-телекомунікаційні технології, національна безпека, суб'єкти забезпечення національної безпеки, цифрова трансформація, цифрові технології.

The article is devoted to studying the peculiarities of the focus of activities of the national security entities in Ukraine. It emphasizes that the system of subjects of ensuring the national security of Ukraine is primarily characterized by its branching since it includes, in terms of quantitative indicators, subjects subordinated to different subsystems of public power.

It is found that the defining characteristics of the system of entities ensuring national security of Ukraine are as follows: 1) this is a single systematically organized set of specially authorized entities which is not structured on a hierarchical basis, but which should function in a coordinated, coherent, purposeful manner, while avoiding duplication of their functions and powers; 2) the activities of these entities are carried out directly on behalf of the State, and their purpose is to ensure both the public interest (of the State and society as a whole) and the private interest (of an individual citizen) 3) in realizing their functional purpose, these entities carry out their activities only within the limits established by law and in accordance with its provisions; 4) such activities cover the entire territory of Ukraine; 5) the subjects of ensuring the national security of Ukraine act by using appropriate tools and relying on methods of legal regulation, in particular, coordination, persuasion, encouragement, coercion, etc.

The author establishes that the subjective composition of the system of ensuring the national security of Ukraine, which was enshrined in the provisions of the Law of Ukraine 'On the Fundamentals of National Security' (no longer in force) [9], and the current subjective composition of the system of ensuring national security, which is established by the provisions of the Law of Ukraine 'On National Security of Ukraine' [8], is significantly different.

The article describes the place and role of individual actors in Ukraine's system of ensuring national security in the context of digital transformation.

Key words: ensuring national security, informatization of society, information society, information and telecommunication technologies, national security, subjects of ensuring national security, digital transformation, and digital technologies.

Актуальність теми дослідження. Динамічний вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює перетворення України на повноцінну цифрову державу нарівні з іншими високорозвиненими європейськими країнами. Між тим, визначення суб'єктного складу окремих суспільних відносин та його оптимізація залишається одним із найбільш дискусійних питань у вітчизняній правовій науці. Сфера забезпечення національної безпеки України не стала винятком. Водночас, в умовах цифрової трансформації, внесення змін до законодавства у сфері національної безпеки України та проведення інституційних реформ зумовили необхідність уточнення системи суб'єктів забезпечення національної безпеки України. Наведене вище аргументує потребу у висвітленні особливостей цільової спрямованості діяльнісних орієнтирів суб'єктів забезпечення національної безпеки в Україні.

Стан наукового дослідження питання. Окремі закономірності цифрового трансформування України відображено на сторінках наукових доробків як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема: О.П. Голубицького, П.І. Жежнич, І.В. Клименка, К.О. Линьова, В.І. Мищи-

шина, Г.Г. Почепцова, О.М. Соловійова, О.Б. Шевчук та інших. Втім, навіть попри чималу кількісну складову наукового доробку, сфера цифрової трансформації перебуває в процесі постійного оновлення, тож залишається маловивченою в науковому контексті, чим і обумовлена релевантність дослідження особливостей спрямованості діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки в Україні в умовах цифрової трансформації.

Метою статті є дослідження сутності та особливостей спрямованості діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Важливо наголосити, що система суб'єктів забезпечення національної безпеки України вирізняється розгалуженістю, позаяк до її складу за кількісним показником включено суб'єктів, підпорядкованих різним підсистемам публічної влади. Видається, визначальними характеристиками системи суб'єктів забезпечення національної безпеки України є те, що: 1) це єдина системно організована сукупність спеціально уповноважених суб'єктів, не структурована за ієрархічною ознакою, але яка має функціонувати зла-

годжено, узгоджено, цілеспрямовано, не допускаючи при цьому дублювання наявних у них функцій та повноважень; 2) діяльність зазначених суб'єктів провадиться безпосередньо від імені держави, а її метою є забезпечення одночасно як публічного інтересу (держави та загалом суспільства), так і приватного інтересу (окремо взятого громадянина); 3) реалізуючи свою функціональну мету, вказані суб'єкти здійснюють свою діяльність лише в установлених законом межах та відповідно до його положень; 4) така діяльність поширюється на всю територію України; 5) суб'єкти забезпечення національної безпеки України діють шляхом використання відповідного інструментарію та з опорою на методи правового регулювання, зокрема, узгодження, переконання, заохочення, примус тощо.

Насамперед варто зауважити, що відповідно до положень ст. 4 Закону України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 р. (втратив чинність), суб'єктами забезпечення національної безпеки було визначено: 1) Президента України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Верховну Раду України; 4) Раду національної безпеки і оборони України; 5) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; 6) Національний банк України; 7) суди загальної юрисдикції; 8) прокуратуру України; 9) Національне антикорупційне бюро України; 10) місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; 11) Збройні сили України; 12) Державну прикордонну службу України; 13) Службу зовнішньої розвідки України; 14) Службу безпеки України; 15) інші військові формування (утворені згідно з чинним законодавством); 16) органи і підрозділи цивільного захисту; 13) громадян України, об'єднання громадян [9].

Визначення сектору безпеки і оборони на теперішній час закріплено в положеннях Закону України «Про національну безпеку України». Так, сектор безпеки і оборони – система, яку складають органи державної влади, Збройні сили України та інші військові формування, яких створено у відповідності до вимог чинного законодавства України, розвідувальні та правоохоронні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, оборонно-промисловий комплекс, сили цивільного захисту, діяльність яких є предметом демократичного цивільного контролю (така діяльність має на меті забезпечення захисту національних інтересів держави), а також громадські об'єднання та громадяни, які на засадах добровільного сприяння забезпечують національну безпеку [8].

Положеннями ст. 12 Закону України «Про національну безпеку України» визначено, що сектор безпеки і оборони України охоплює чотири взаємопов'язані складники: сили безпеки (розвідувальні та правоохоронні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, яких відповідно до положень Конституції та законів України покликано реалізовувати функції щодо забезпечення національної безпеки України); сили оборони (Збройні Сили України, а також інші військові формування, утворені відповідно до законів України, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, яким Конституцією та законами України надано функції щодо забезпечення оборони держави); оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які на засадах добровільного сприяння забезпечують національну безпеку [8].

Суб'єктний склад сектору безпеки і оборони становлять: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, Служба судової охорони,

Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику. Решта державних органів та органів місцевого самоврядування реалізують своє функціональне призначення в аспекті забезпечення національної безпеки через взаємодію з органами, яких включено до структури сектору безпеки і оборони [8, ч. 2 ст. 12].

Як бачимо, суб'єктний склад системи забезпечення національної безпеки України, якого було закріплено положеннями Закону України «Про основи національної безпеки» (втратив чинність) [9], та сучасний суб'єктний склад системи забезпечення національної безпеки, якого встановлено положеннями Закону України «Про національну безпеку України» [8], суттєво відрізняється.

Очевидно, що поточна версія зазначеного переліку не є вичерпною через відсутність у ньому, наприклад, таких суб'єктів як Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, народ України, інститути громадянського суспільства (хоча громадські об'єднання та громадян, які на засадах добровільного сприяння забезпечують національну безпеку, у структурі сектору безпеки і оборони в ч. 1 ст. 12 Закону України «Про національну безпеку України» і виділено як окрему складову, однак до його складу в ч. 2 ст. 12 Закону України «Про національну безпеку України» не включено), судові органи, а також Президент України (про якого окремо наголошено в положеннях статті 13 Закону України «Про національну безпеку України») [8]. Відповідно, питання керівництва сферою національної безпеки і оборони розглядаються поза контекстом самого сектору безпеки і оборони, що виглядає некоректно.

Видається, в аспекті систематизації суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах цифрової трансформації досить вдалою є їх градація, запропонована О.В. Нестеренком, який пропонує виокремлювати такі складники вказаної системи:

- 1) керуюча підсистема (Президент України);
- 2) керована підсистема: сили безпеки (розвідувальні та правоохоронні органи, сили цивільного захисту, державні органи спеціального призначення, наділені правоохоронними функціями, та інші органи); сили оборони (Збройні Сили України та інші утворені відповідно до чинного законодавства військові формування, розвідувальні та правоохоронні органи й органи спеціального призначення, наділені правоохоронними функціями); оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання;
- 3) допоміжні ланки системи (судові органи, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, міжнародні інституції тощо) [6, с. 37–38].

Зупинимось детальніше на характеристиці окремих суб'єктів забезпечення національної безпеки України в умовах цифрової трансформації.

Особливе місце в інституційному механізмі забезпечення національної безпеки України в умовах цифрової трансформації займає Президент України, адже є суб'єктом, якого не віднесено до органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, але якого наділено повноваженнями щодо керівництва в означеній сфері. Принагідно наголосимо, що закріплення у положеннях Основного Закону України правового статусу Президента України та покладання на нього виняткових компетенцій повноважень глави держави обумовлює розуміння його повноважень як таких, що мають конституційно-правову природу. Однак більш глибоке пізнання змісту правового статусу Президента України дає підстави розцінювати його не лише в контексті представника інституту президентства.

Дійсно, Президент України є одним із тих суб'єктів публічної адміністрації, яких не віднесено до категорії органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, але яких наділено низкою владних повноважень, спрямованих на реалізацію управлінського впливу в різних сферах суспільних відносин, включаючи сферу забезпечення національної безпеки України.

Враховуючи позиції окремих дослідників, можна підсумувати, що на теперішній час у юридичній науці існує декілька підходів до класифікації повноважень Президента України. Перший полягає у виокремленні повноважень щодо: а) формування виконавчої влади; б) визначення змісту та спрямування її функціонування; в) забезпечення законності у сфері державного управління [5]. Поряд із цим, другий підхід представлено, наприклад, авторами підручника «Загальне адміністративне право», які поділяють повноваження Президента України на: а) кадрові; б) забезпечувальні; в) контрольні [1].

Специфікуючи сказане до сфери забезпечення національної безпеки України, приходимо до висновку, що повноваження Президента України щодо забезпечення національної безпеки України, з огляду на функціональне призначення, умовно слід поділяти на: 1) контрольні; 2) повноваження щодо організації органів виконавчої влади; 3) повноваження щодо керівництва; 4) повноваження щодо встановлення окремих станів; 5) інші.

Означене свідчить про те, що правовий статус Президента України має двоїсту специфіку. По-перше, для сфери забезпечення національної безпеки України президентські конституційні повноваження по гарантуванню державного суверенітету, територіальної цілісності України, неухильного додержання Основного Закону України, прав і свобод людини і громадянина становлять ті базові засади, котрі необхідно науково розвивати, а також безпосередньо забезпечувати в діяльності органів і посадових осіб виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Водночас, низка повноважень глави держави у частині формування органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю, забезпечення національної безпеки та інші дають можливість констатувати, що в Україні інститут Президента законодавчо наділено функціями виконавчої влади [1].

Отже, специфіка владного впливу Президента України на суспільні відносини, які складаються у сфері забезпечення національної безпеки України як глави держави полягають у здійсненні керівництва відповідно до положень ст. 106 Конституції України. Враховуючи вказане, можна констатувати, що в досліджуваній сфері на Президента України покладено такий функціонал: 1) забезпечувати національну безпеку та державну незалежність; 2) є Верховним головнокомандувачем Збройних сил України та очолює Раду національної безпеки і оборони України; 3) затверджує Стратегію національної безпеки України, Стратегію воєнної безпеки України, доктрини, концепції тощо у сфері національної безпеки та оборони; 4) має та реалізує право законодавчої ініціативи щодо питань національної безпеки й оборони та здійснює інші повноваження [6, с. 35].

З окресленого вище питання цілком виправдано наголошує В.А. Липкан, зазначаючи, що Президент України, реалізуючи належні йому виключні повноваження у сфері національної безпеки, вирішує питання про застосування інших військових формувань, сформованих відповідно до закону, але які не входять до складу Збройних Сил України, тому зосередження права на застосування сили в руках однієї особи може мати свої негативні наслідки [3]. Ось чому окремі вчені-правники акцентують увагу на можливостях та перспективності появи в Україні за таких умов «інституту контрасигнації», в якому закладено процедуру схвалення членами уряду актів Президента України.

У той же час, С.П. Пономарьов вважає, що адміністративно-правові повноваження Глави держави треба доповнити шляхом включення права безумовного командування всіма військовими формуваннями в умовах агресії з боку іноземної держави та під час ліквідації наслідків техногенних катастроф чи стихійного лиха [7, с. 38–39], із чим не можна не погодитися.

Відповідно до положень статті 107 Конституції України, на реалізацію координаційної функції у сфері національної

безпеки і оборони спрямовано діяльність Ради національної безпеки і оборони України. При цьому, діючи при Президентові України, вказаний орган забезпечує координацію та здійснює контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. Наголосимо, що Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України, який формує її персональний склад, до якого за посадою входять Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України. Разом із тим, у засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної Ради України [2].

Не можна не вказати, що компетенцію та функції Ради національної безпеки і оборони України визначено законом. При цьому вказаний орган не лише реалізує координаційну функцію у сфері національної безпеки і оборони, здійснює розгляд пропозицій щодо застосування в особливий період, у кризових ситуаціях та в умовах воєнного або надзвичайного стану, за наявності загрози національній безпеці України, спеціальних економічних, обмежувальних заходів тощо, а й вносить Президенту України пропозиції щодо реалізації засад зовнішньої та внутрішньої політики у сфері національної безпеки та оборони; координує та здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади у цій сфері в мирний час, в умовах воєнного чи надзвичайного стану, а також в умовах виникнення кризових ситуацій, які несуть загрозу національній безпеці [6, с. 35].

У цьому контексті К.В. Тарасенко зауважує, що Рада національної безпеки і оборони України потребує розширення повноважень щодо контролю та нагляду за іншими суб'єктами системи національної безпеки і оборони, оскільки вона є єдиним органом, наділим компетенцією виключно у вказаній сфері, що дозволить уникнути дублювання в діяльності інших органів, які забезпечують національну безпеку і оборону [11, с. 618–619].

Ще одним суб'єктом забезпечення національної безпеки України необхідно вважати Верховну Раду України, яка здійснює законодавче регулювання у сфері національної безпеки і оборони.

Так, якщо говорити стосовно залученості Верховної Ради України як суб'єкта публічної адміністрації до сфери забезпечення національної безпеки, слід насамперед вказати, що відповідно до положень Конституції України, Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні. При цьому, Верховна Рада України безпосередньо або через свої органи, відповідно до наданих їй повноважень, контролює питання забезпечення конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян України, дотримання законів та інших актів, які вона приймає, а також діяльність посадових осіб, яких обирає, призначає або затверджує. З метою розслідування питань, які є предметом суспільного інтересу, Верховна Рада України може створювати тимчасові слідчі комісії, якщо за створення такої комісії проголосує не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України [2].

Таким чином, аналізуючи передбачені законодавством завдання та функції Верховної Ради України (та її комітетів відповідно), можемо підсумувати, що у системі суб'єктів забезпечення національної безпеки Верховній Раді України належить особливе місце, позаяк є суб'єктом, якого не віднесено до органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, але якого наділено відповідними компетенціями щодо забезпечення управлінського впливу в означеній сфері, здійснення інституційного забезпечення сфери національної безпеки на загальнодержавному рівні.

Слід також вказати, що ключову роль у забезпеченні національної безпеки України виконує законодавча функція Верховної Ради України. Так, у рамках здійснення законотворчої діяльності Верховна Рада формує базові засади правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких пов'язана із забезпеченням національної безпеки України (Кабінету Міністрів України, Президента України тощо).

Крім того, саме Верховна Рада України на конституційному рівні встановлює заборони на обмеження основоположних прав або їх ліквідацію. Зауважимо – ст. 64 Кон-

ституції закріплено, що конституційні права і свободи громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. В умовах військового або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод з зазначенням строку дії цих обмежень [2].

О.І. Масензов цілком обґрунтовано узагальнює, що на сучасному етапі відбувається трансформація оборонно-безпекової парламентської компетенції, а система конституційних правомочностей парламенту у сфері забезпечення національної безпеки України вирізняється детальною регламентацією його функцій і повноважень, розширенням компетенції завдяки суттєвому збільшенню контрольних повноважень щодо виконавчої гілки влади та внутрішньої національної безпеки [4, с. 36].

Говорячи про Кабінет міністрів України як змістовний елемент інституційного механізму забезпечення національної безпеки України, слід вказати, що положеннями ст. 113 та ст. 116 Конституції України передбачено, що Кабінет Міністрів України визнається вищим органом у системі органів виконавчої влади, за яким закріплено повноваження щодо утворення, реорганізації та ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Додатково зауважимо, що серед основних завдань Кабінету Міністрів України як суб'єкта забезпечення національної безпеки України: визначення потреб у витратах, забезпечення виконання Державного бюджету України із фінансування в передбаченому обсязі заходів у цій сфері, організація розроблення та виконання відповідних державних програм, у межах визначеної компетенції забезпечення державного суверенітету, реалізації зовнішньої та внутрішньої політики, виконання законодавства України у досліджуваній сфері тощо [2].

Натомість функції щодо формування та реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній та оборонній сферах, здійснення військового будівництва в особливий період та у мирний час, проведення оборонного планування, формування засад воєнної, військово-технічної та військової кадрової політики у сфері оборони, координування діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з питань підготовки до оборони держави, а також забезпечення підготовки, мобілізаційної та бойової готовності, функціонування та боєздатності Збройних Сил України покладено на Міністерство оборони України. І в цьому аспекті слід зауважити, що саме у підпорядкованні Міністерства оборони України перебувають Збройні Сили України, які, своєю чергою, обороняють Україну, захищають її суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність, забезпечують стримування і відсіч збройної агресії проти держави, охороняють повітряний простір держави та підводний простір у межах територіального моря України та у передбачених законодавством випадках приймають участь у здійсненні заходів щодо протидії та боротьби з тероризмом [8].

У контексті дослідження системи суб'єктів забезпечення національної безпеки України особливої уваги вимагає Служба безпеки України, яка забезпечує національну безпеку України через здійснення заходів, спрямованих на: 1) контрольно-розвідальний захист конституційного ладу, державного суверенітету, територіальної цілісності, кібербезпеки, об'єктів критичної інфраструктури тощо; 2) протидію розвідально-підривній діяльності проти України; 3) боротьбу з тероризмом; 4) охорону державної таємниці [10].

Беручи до уваги вказану позицію законодавця, Служба безпеки України відноситься до категорії суб'єктів, які виконують функції, що притаманні національній безпеці та обороні. При цьому діяльність Служби безпеки України має безпосереднє відношення до боротьби з тероризмом, співробітництва, запобігання злочинам, усунення загроз суверенітету і безпеці України, захисту прав громадян. Методологія діяльності Служби безпеки України при цьому є досить різноманітною.

Загалом, Служба безпеки України з початком російсько-української війни є ключовим органом у забезпеченні національної безпеки і оборони, здійснюючи розвідально-контрольно-розвідальну діяльність та забезпечуючи інформаційну безпеку країни. Співробітники Служби безпеки України неодноразово забезпечували і продовжують забезпечувати виконання низки небезпечних завдань, зокрема виявлення та затримання проросійських терористів, диверсійних груп та незаконних збройних формувань.

Відтак, діяльність Служби безпеки України охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та захист України та українського населення.

Висновки. Важливо наголосити, що в умовах сьогодення політичний діапазон проблематики національної безпеки зумовлений процесами формування та збереження новітньої ідентичності українців у контексті модернізації сучасного українського суспільства за умов глобалізації, виникненням новітніх ідентифікаційних реалій, а саме відродженням у свідомості суспільства довіри до влади як вищого гаранта політичної стабільності. При цьому, абсолютно очевидним є те, що досягнення національних цілей та інтересів прямо залежить від ефективності діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки. Своєю чергою, діяльність та рішення суб'єктів забезпечення національної безпеки також позначаються на ефективності адміністративно-правового регулювання, охорони та захисті об'єктів національної безпеки держави.

Необхідно вказати, що й нині залишаються чимало дискусійних аспектів у розумінні особливостей спрямованості діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки в Україні, а тому, видається, попереду вказану систему чекає ще одна зміна, актуалізована подальшим пошуком системовизначальних умов та факторів високоєфективної інституціоналізації процесів та результатів діяльності, спрямованої на захист життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Ліпкан В.А. Адміністративно-правове регулювання національної безпеки України : монографія. Київ : ТЕКСТ, 2008. 440 с.
4. Масензов О.І. Система конституційних повноважень Верховної Ради України у сфері забезпечення національної безпеки та оборони. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Право. 2012. Вип. 3–4. С. 31–36.
5. Мацелик Т.О. Президент України як суб'єкт адміністративного права. *Вісник Академії митної служби України. Серія : Право*. 2011. № 2. С. 68–72.
6. Нестеренко О.В. Система суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони України. *Право і безпека*. 2020. № 2. С. 33–39.
7. Пономарьов С.П. Адміністративно-правові повноваження Президента України як суб'єкта забезпечення національної безпеки й оборони. *Право.ua*. 2017. № 3. С. 34–40.
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Голос України*. 07.07.2018. № 122.
9. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. *Голос України*. 2003. № 134 (втратив чинність 08.07.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
10. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
11. Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б., Астахов О.О. Шляхи формування системи забезпечення національної безпеки. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2015. Вип. 2. С. 3–8.